

*Горбатюк Олена Анатоліївна
спеціальність «Бухгалтерський облік»
Свирида Ольга Василівна,
викладач облікових дисциплін
Кам'янець-Подільський планово-
економічний технікум-інтернат*

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ

У сучасних ринкових умовах для ефективного функціонування будь-якої ланки управління необхідно, щоб учасники могли оперативного та обґрунтовано приймати управлінські рішення, правильність та своєчасність яких ґрунтується на використанні інформації, що детально характеризує стан діяльності підприємства.

За відсутності таких даних неможливо прийняти виважені рішення щодо напрямів подальшого розвитку не тільки підприємства, але й країни в цілому. Ефективне управління економічними процесами на макро- та мікрорівнях значною мірою залежить також і від достовірності, повноти, доречності та своєчасності інформації щодо характеру та обсягу здійснюваних господарських процесів, наявності та використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, джерел формування фінансових результатів діяльності та напрямів використання прибутку.

Одним з основних джерел такого інформаційного забезпечення повинна виступати фінансова звітність, яка складається шляхом виконання спеціальних процедур обробки, групування, підрахунку даних та формується на завершальній стадії облікового процесу. Складання звітності є завершальним етапом облікового процесу підприємства, здійснюється на основі даних бухгалтерського обліку для того, щоб задовольнити інформаційні потреби різних зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996 - XIV всі юридичні особи, що створені відповідно до чинного законодавства України, незалежно від

організаційно-правових форм та видів власності, зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності.

Для розкриття особливостей звітності сучасного підприємства чи організації, за доцільне розглянути становлення фінансової звітності в історичній ретроспективі.

Усвідомлення необхідності звітності починає простежуватися в економічних теоріях кінця XI – поч. XVIII ст. Зокрема Лука Пачолі у трактаті XI «Про рахунки й записи» книги «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції й відносини» при визначенні фінансового результату як узагальнюючого показника виділяє основним прибуток. Подальше становлення звітності пов'язано з відомим у Франції Законом «Про торгівельне право», який отримав назву «Кодекс Соварі» (1673 р.). На думку Ж. Соварі, звітність повинна відображати дохід підприємця за рік та відсутність фактів розкрадання доходів працівниками. Таким чином, фінансова звітність починає виконувати контролюючу функцію, а не бути лише засобом збору та узагальнення інформації про результати діяльності суб'єкта господарювання.

Найбільшого розвитку питання формування звітності набули в XIX ст. Саме в цей період закріпилися правила подання фінансової звітності. Мінаєва О.М., досліджуючи історичний генезис становлення фінансової звітності, виділяє три етапи:

- *перший* – *поч. XIX ст.* – поява бухгалтерського балансу і подвійного запису. Також формується юридичний напрям ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, в основу якого було покладено, що облік – це реєстрація прав та обов'язків власника, причому центром такої системи є рахунок капіталу. Саме в цей період фінансова звітність юридично пов'язується з реалізацією функції контролю за рухом коштів.

- *другий* – *друга половина XIX – поч. XX ст.* – складовою частиною бухгалтерського законодавства стає звіт про прибутки і збитки. При цьому висуваються вимоги належного ведення рахунків, складання та перевірки

балансу. Однак питання уніфікації фінансової звітності з огляду на різні індивідуальні особливості окремих підприємств залишалося не вирішеним.

• *третій – ХХ ст.* – перегляд змісту та методології формування фінансової звітності відповідно до загальносвітової тенденції у формуванні глобальної економіки в умовах конкуренції. Виникають передумови формування міжнародних стандартів, розвитку глобальної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності [4].

З метою досягнення можливості порівняння інформації підприємств різних країн в 60-ті роки ХХ ст. розпочинається розробка Міжнародних стандартів фінансової звітності. В основу даних стандартів покладено принцип довіри до професійної самостійності бухгалтерів, службовому сумлінню та особистим професійним судженням.

З метою удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні з врахуванням вимог міжнародних стандартів в 2007 році було ухвалено Стратегію застосування МСФЗ в Україні, а в 2011 р. був укладений Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні МСФЗ.

З 2013 р. застосування міжнародних стандартів фінансової звітності стало обов'язковим для підприємств, що здійснюють господарську діяльність у сферах надання фінансових послуг, недержавного пенсійного забезпечення, а в 2014 р. до ряду цих підприємств приєднуються кредитні спілки.

Однак підходи до формування фінансової звітності в Україні потребують подальшого вдосконалення. Враховуючи це, Україна разом з Вірменією, Азербайджаном, Білорусією, Грузією та Молдовою стала країною-учасником нової Програми зміцнення аудиту та звітності в країнах Східного партнерства (Strengthening Auditing and Reporting in the Countries of the Eastern Partnership (STAREP)), яку розпочато Світовим банком. Ця Програма призначена для надання допомоги країнам-учасникам у створенні ефективної і сталої бази бухгалтерського обліку та аудиту, що відповідає вимогам міжнародних стандартів і враховує вимоги системи законів і правил [5].

За допомогою впровадження МСФЗ, підприємства стають прозорішими та ефективнішими. Запровадження МСФЗ дає змогу досягти таких ефектів, як:

- формування звітності для зовнішніх інвесторів і зарубіжних партнерів у стислі терміни з високою точністю із мінімальними витратами;
- звітність за міжнародними стандартами дає змогу об'єктивно оцінювати стан і ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення;
- підприємство отримує міжнародну репутацію інноватора і серйозного партнера міжнародного рівня;
- надійна управлінська звітність формується у швидші терміни;
- мінімізація зростання витрат на введення МСФЗ.

Однак поряд з перевагами впровадження МСФЗ в Україні існує ряд недоліків:

- ✓ *складність впровадження МСФЗ;*
- ✓ *професійна підготовка і знання фінансистів та бухгалтерів у сфері МСФЗ, які тягнуть за собою значні фінансові навантаження;*
- ✓ *дефіцит кваліфікованих спеціалістів у питаннях МСФЗ;*
- ✓ *непридатність використання МСФЗ в окремих галузях економіки;*
- ✓ *вимагають від бухгалтерів, аудиторів знання професійної англійської мови, достовірного і правильного перекладу стандартів.*

В основному ці недоліки пов'язані з відсутністю досвіду роботи фінансистів, бухгалтерів, аудиторів з міжнародними стандартами, тому перехід українських підприємств на міжнародні стандарти обліку і звітності процес незаперечний, але поступовий.

Сьогодні Міністерством фінансів України зроблено вже один крок на зближення П(С)БО та МСФЗ змінивши перші 5 П(С)БО на НП(С)БО, які суттєво розкривають інформацію про фінансову звітність, яка має складатися на основі МСФЗ. Це ще раз підтверджує актуальність та цілеспрямованість дотримання поставленого курсу на ведення бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами.

Отже, сьогодні МСФЗ є найперспективнішою системою обліку масового застосування, введення та використання підприємствами різних країн світу. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її більш адекватною і здатною відображати істинний майновий стан організації. Це підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”;
2. Розпорядження КМУ Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні від 24.10.2007р. № 911-р (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 820 від 07.11.2013);
3. Порядок подання фінансової звітності, затверджений постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419;
4. Звітність підприємства: навчальний посібник / Е.С. Гейер, О.М. Головащенко, О.А. Наумчук, Л.І. Тимчина. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. – 435 с. с.4-10
5. Картузова Т.В. Необхідність переходу України на міжнародні стандарти фінансової звітності //Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №20.9. – С.176-179.
6. Теоретичні та методичні основи складання фінансової звітності в Україні. – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2014. – 60 с. с.4-10.